

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piaczsor 452 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelben.
Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
A „nyilvántartás”-i czikk sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

A „K. Közlöny” oct.—dec. folyamára.

Uj évnegyed állván előtűnik, itt az idő, hogy tisztelt olvasóinknak további részvétét is lapunk fenállása érdekében felkérjük.

Hazánk kérdései halkan bár, de csakugyan fejlenek, s mi valamint eddig törekedtünk, úgy ezután is azon leszünk, hogy annak mozzanatait figyelemmel kísérjük, s a mennyire a sajtóviszonyok engedik, hogy annyszor kifejezett alapelveink basisára állva, észrevételeinket fejtegethessük, arra mindig készen állunk; jól tudván, hogy a sajtó hivatása támogatni és irányozni a közvéleményt, s józan vitatkozás és eszmecsere által a lehetőben egyeztetni a nézeteket.

Hat év óta hánykódunk a sajtótörvény és a változó idők hullámai közt; a haza közönsége ismeri elveinket, törekvéseinket, melyek a törvényes állapotok visszavivására irányozvák. Hogy irányunk méltányolva volt, azt előfizetőink folytonos pártolásából örömmel tapasztaljuk.

Ezen részvétet kérjük fel továbbra is, mert ha a lapok száma hévmérőjeül tekintetik a nemzet kulturájának, annak oka egyszerűen az, mert nagy számú olvasó nélkül nagy számú lap fen nem állhatna.

Az előfizetési pénz összeget, kiadó hivatalunkhoz (Stein János közép-utcai könyvkereskedésbe) postai vagy magán uton kérjük mielőbb beküldeni, hogy a nyomtatandó példányok számára nézve intézkedésünket pontosan megtehessek.

Lapunk előfizetési ára továbbra is:

Egészévre	12 frt.
Félévre	6 „
Évnegyedre	3 „
Egy óra	1 „

Tisztelt hazánkfiat a szellemi közremunkálásra továbbra is felkérjük.

Kolozsvárt, september 14-kén 1862.

A szerkesztőség.

Kolozsvár, september 14-kén 1862.

(D) A mult szombati számunkban az octroyált bizottmányok kérdéséhez általánosan szólva, csak általános eszméket mondhattunk ki. Az eszmék tisztázása végett, kötelességünknek érezzük részletes tárgyalást kezdeni meg, hogy fenn is alatt is talán tisztuljon ezáltal ezen igen fontos kérdés.

Ő felsége az october 20-diki diploma 1-ső pontjában ezt rendeli:

„A törvények hozatalára, megváltoztatására és megszüntetésére való jog általunk, és utódaink által csak a törvényesen egybegyűlt országgyűlésnek, s illetőleg a birodalmi tanács közreműködésével fog gyakoroltatni.”

A diploma ezen és még a III-dik pontjában tehát világosan kimondatik, hogy a törvények változtatása csak az uralkodó és országgyűlés egyetértésével történhetik.

Az országgyűlés tárgyai közül ki vannak véve a II-dik pont szerint a közös ügyek, és az 1848-i törvényekből csak is azok hagyattak fen revisio alá, a melyek ily közös ügyekre s viszonyokra vonatkoznak, s a melyek általában a kiadott diplomával ellenmondásban vannak.

Ezt írja ugyanis ő Felsége báró Vayhoz oct. 20-ról intézett legfelsőbb kéziratában.

„A többi ezen (1847/48) országgyűlésen hozott azon törvények tekintetében pedig, melyek az En ma kibocsátott diplomával és határozattal ellenmondásban vannak, az országgyűlési revisiót és megszüntetést fentartván.”

E szerint tehát mindazon törvények országgyű-

lésen kívül változhatnak, melyek e diplomával és az egykoru határozatokkal nem ellenkeznek.

Azt mondja ő Felsége ugyanazon napon báró Vayhoz intézett kéziratában a megyékre nézve.

„Minthogy az előbbeni magyar megyei szervezetnek helyreállítása az En magyar királyságom alkotmányos intézményeinek visszaállítása iránt kiadott mai elhatározásainak természetes következménye. stb.”

Ezen tételben kimondatik a megyei szervezetnek helyreállítása, s kimondatik, hogy a magyar királyság alkotmányos intézményei vissza vannak állítva.

Mi tehát a törvényes megyei szervezet?

Ez magában foglalja a régi megyék határait, hatáskörét, és azon organokat, melyek e hatáskört betöltik; a megyei tisztségeket, bírókat, és az ideiglenes képviselő választmányt, mely utóbbiról az 1848-ki XVI-dik törvényezik intézkedett.

Ezen választmányi törvény nem ellenkezik a diplomával, nem ellenkezik az egykoru határozatokkal, midőn ő Felsége éppen a választmányokat rendelte felállítani ugy Erdélyben, mint Magyarországon. És fel is állítottak mindenütt a XVI-dik törvényezik értelmében a nélkül, hogy azoknak alaki törvényességét valaha a kormány kétség alá hozta volna.

Minthogy tehát a diploma rendelete szerint a létező törvényen csak országgyűlésileg lehet változtatni, s minthogy a megyei választmányokról törvény létezik, a mely a diploma után a kormány ellenmondása nélkül alkalmaztatott is: tehát ebből a következők, hogy csak az 1848-ki XVI-dik törvényezik értelmében alakított bizottmány törvényes.

És minthogy ő Felsége a megyék szervezetét s a királyság alkotmányos intézményeit visszaállította: tehát ezen bizottmány birja a régi megyegyűlés hatáskörét ugyanazon törvény szerint; a törvényen pedig utasításokkal ellenkező változtatásokat tenni nem lehet, s az 1791-diki 8-dik törvényezik szerint a kormány csak a törvényekkel öszhangzó utasítást adhat, valamint az oct. 20-i diploma első pontja szerint is, hol világosan ki van mondva, hogy a törvényeken csak az országgyűlés után lehet változtatni.

Ezen adatok s észrevételek szolgáljanak az erdélyi octroyált bizottmányok törvényességének megbirálásáért. Szántsándékosan nem hivatkoztunk régibb törvényeinkre, s csak az oct. 20-ki határozatokat tartottuk szem előtt.

Azon ellenvetést tehetné nekünk, hogy a gróf Rechberghez ugyanazon napról intézett legfelsőbb kézirat Erdély unioját mellőzi az által, hogy Erdélyben külön országgyűlést rendel. Azon választmányokról szóló gyűlés pedig Pozsonban tartatván, Erdélyre nézve törvényes érvénnyel nem bír. Ennélfogva a lapunkban közreadott kormánykörü nyilatkozat okoskodása megfontolandó, a mely odamegy ki, hogy a teljes közgyűlés lehetlenné vált, tehát a megyei képviseletet szűkebb körre kellett octroyálni, azért talán, mert Erdély a megyei választmányokról törvényt nem hozott.

Ezen argumentatio alaposnak látszik, ha az akkori törvényhozás körülményeit meg nem fontoljuk.

Ámde emlékeztetünk, hogy a kolozsvári törvényezikkekből csak három erősített meg, a többire nézve király ő Felsége leiratában kijelenté, hogy megerősítésük fölösleges, miután az unio megszüntetésénél, a pozsoni törvényezikkek Erdélyre nézve kötelezőkké váltak.

Ezen fölségi nyilatkozat által azon czikkek reánk nézve meg vannak erősítve, és ha a jogbágy-felszabadulás-, jogegyenlőség-, ősiség eltörléséről van szó, úgy látjuk, hogy Erdély mostani kormánya sem hozza kétségbe reánk nézve ama törvények kötelező voltát; már pedig ha a pozsoni 8., 9., 10., 13., stb. törvényezik kötelező reánk nézve mindamellett, hogy azon czikk, mely az unioról szól revisio s ellátás alá fentartatott, úgy szintén nem lehet kétségbe hozni a megyei választmányokat létesítő XVI-törvényezik kötelező erejét, mely szintén nem ellenkezik a diplomával, sőt a választmányok létele tetteleg el van ismerve ő Felsége kézírataiban.

Ezekből tehát legyen szabad azon következte-

tést kihnni, mikép mélyen sajnálhatnók, ha a mostani octroyált bizottmányok egyénekre fektethető működése félbeszakítanék a miatt, hogy annak tagjai ennek törvénytelen voltát kimondják; és azt hiszszük, hogy ezen szigorú rendszabályt annál inkább kellene a kormánynak kerülni, mert ezen óvakodásnak nemcsak az oct. 20-i diploma által visszaállított ös intézményeinkben, de magában a diplomában is teljes és jogos alapja van, a mint fejtegettük.

Az óvakodás miatt a bizottmányok elosztatása annál károsabb lenne, mert ezáltal Erdély polgárai és kormánya közt a kérdések kiegyenlítésére egy közvetítő — mintegy bizalmi — testület létezni megszűnnék, s az uralkodó fölség nem hallhatná meg a nép kérését.

Legyen szabad még ezen tüzetes tárgyalásunk kezdetén azon észrevételt tennünk, hogy ha mi az alkotmányos kiegyenlítés lehetlenségére törekednénk, csak helyeselhetnők azon korlátozó rendszabályokat, melyek a hozzánk beküldött czikk elméletéből kitűnnek. De mintán szívünköl óhajtjuk az ország és király közti kiegyenlítést, csak sajnálhatjuk, hogy a létező törvénytől oly kérdéseknél is tartozkodnak, hol annak nyomán több alapossággal lehetne ugyanazon czélra argumentálni s felgerjeszteni a közbizalmat.

A mostani octroyált bizottmánynak nem elemei, hanem annak összeállítás módja, a neki adott utasítás zárt köre, a személyzetnek a jogosultak számával illő arányban nem álló létszáma, mely leginkább kirí a székelőföldön, hol az ös jogosult választók száma több ezerekre megy — és végre általában ezen választmányok octroyált volta ellen lehet kiválób kifogásunk. Ez az, mely miatt ottan a megjelenők nem mint bizottmányok, hanem mint oly egyesek, kik ös jogaink szerint a szent korona tagjai — kisérthetik meg a jozan közvetítés utait.

Ugy lehet, e kérdést meg fogjuk tovább fejtegetni.

Ajánlat a vasutra.

Udvarhelyszék, sept. 10-én 1862.

A nagy várad-brassói vasuti bizottmány e székből levő megbizottjai folyó hó 9-dikén ideiglenes főkirálybírói helyettes ur engedelmé folytán anyaszékünk középülete nagy teremében Gyárfás Domokos ur elnöklése alatt az Udvarhely környékén levő s e végett előlegesen értesített s felkért községek küldötteivel a nevezett vonalra teendő önkényes ajánlatok sikeresebb eszközölhetéseért értekezletet tartottak, minek eredménye nem a legfényesebb ugyan, mégis az e szék községeivel s általános anyagi szegénységével ismeretes olvasót bátran kielégíthetik, mert 44 község 2186 gyalog napszámot vagy ennek megváltási árába 874 o. é. frt és 40 krt 900 véka meszet Köhalomig, 10 darab 3 üles hoszsú s 8 hüvelyk fokosságu gerendát Hejjasfalvaig készen szállítva és 257 oszt. frtot készpénzben még az értekezlet folyama alatt ajánlott meg és pedig:

Bikafalva: 80. H. Keményfalva: 40. Tübd: 25. Kadichfalva: 40. Szentkirály: 80. Fenyéd: 40. Bogárfalva: 30. Szentlélek: 50. Malomfalva: 100. Benczéd: 50. Felső-Boldogasszonyfalva: 80. Szent-László: 21. Sándorfalva: 20. Lokod: 25. Patakfalva: 80. Miklósfalva: 40. Ábrahámfalva: 40. gyalognapszámot és 100 forintos állam kölcsön kötelezvény. Telekfalva: 80. Kénos: 60. Árvátfalva: 30. H. Remete: 30. H. Szent-Márton 100. Recsenyéd: 50. Ége: 60. Dály: 200. Jánosfalva: 40. H. Szent-Pál: 200. Dobó: 60. Béta: 30. Vágás: 60. Dézfalva: 10. Mátisfalva: 50. Ders: 200. Jásfalva: 25. Kányd: 70. Oczfalva: 30. Bethlenfalva: 60. tenyeres napszámot. H. Karácsonfalva: 300 kis véka meszet Köhalomig. H. Almás: 600 kis véka meszet ugyan Köhalomig és Fancsal: 10 darab 3 üles hoszsú és 8 hüvelyk fokosságu gerendát Hejjasfalvaig szállítva. H. Városfalva pedig: 50. H. Szent-Péter: 15. Bügüz: 80 és Magyaros: 12 oszt. ért. frtot készpénzben; ezen kivül mindenik község azon esetre, ha a vasut határára vitetnék át, a megkívántató földterületet is ingyen megajánlotta.

Ideiglenes főkirálybírói helyettes méltóságos Lukács Gusztáv ur is, bár nem birtokos e székből, még is a várad-brassói vonalra készpénzben 30 o. frtot ajándékozott. Továbbá Henter János ajánlott: 100 gyalog napszámot vagy ennek megváltási árába 40 o. frtot. Solymosi Károly: 40 gyalog napszámot vagy 16 o. ért. frtot. Maté Lajos: 20 gyalog napszámot vagy 8 o. é. frtot. Dimény Zsigmond: 10 gy. n. sz. vagy 4 o. é. frtot. Ugron Gáspár: 20 szekér napszámot vagy 20 oszt. frtot. Jakab Lajos: 20 szek. n. sz. vagy 20 oszt. frtot. Rácz Károly: 10 gy. n. sz. vagy 4 oszt. frtot. Barabás József: 10 gy. n. sz. vagy 4 o. é. frtot. Bekő János: 10 gy. n. sz. vagy 4 o. é. frtot. Biró István: 10

gy. n. sz. vagy 4 o. é. frtot. Türkös Samu: 10 gy. n. sz. vagy 4 o. ért. frtot.

A gazdagabb közönségek, úgy Keresztúr és Bardocz fúszéké meg nem tették meg ajánlataikat; remélenni lehet e szerent tehát, hogy ezek, valamint az ezen székben lévő tehetősebb birtokosoktól még igen szép összegek fognak ajánlatni.

r. s.

— M. Vásárhelyi székely városunk id. tanácsában egyhanglagon elhatározott, hogy a kolozsvár-brassói vas-utra, a község pénztárából 4,000 forint államkötelevényt szenteljenek.

Az erdélyi nemzeti színház ügyében.

86. — 1862.

szính. vál.

A Kolozsvárt fennálló erdélyi nemzeti színháznak belső átalakítása, valamint az intézet szellemi részének szervezése naponta érezhetőbb szükségé vált; az utóbbi szoros kapcsolatban áll az elsővel, és e nélkül tulajdonképpen nem is létesíthető, az intézet szellemi részének emelkedésére szükségeltető jövedelem szaporodása főképp a nézőhely átalakítása által érvényesíthető. Mindenekelőtt tehát az épület a közügyeinek megfelelőleg és úgy átalakítandó, hogy míg egyfelől a közönségnek nagyobb kényelmet biztosít, másfelől czélyszerűbb beosztás által az intézet jövedelmét szaporítsa.

A színházi választmány ezen naponta kiáltóbb szükség-től áthátrva, megragadta az első alkalmat, mely az intézet alapjának növekedésével e vállalatra nyílt, és komolyan az átalakítási munkához fogott; egy ily távol időkre kiható és az intézetre nézve roppant horderejű vállalat létesítése azonban megfontolást igényel, és ezért a választmány mindenek előtt czél szerinti tervek beszerzésére fordította figyelmét, és miután a néző helynek átalakítására nézve már az előbbeni évekről igen czél szerinti tervekkel bírt, melyek egyike Tompa János kolozsvári mérnök, másika Ybl pesti építész által készítettett, — most a színpadnak és ezzel járó gépezetnek, disztribúciónak sat. átalakítására Mühldorfer Mannheimi gépészt és építész kért fel, kinek a színházak belső szervezésében jártassága általában ismeretes, ki is ide lejárva, a színház megtekintése után a színpad újabb készítésére, új gépezettel, disztribúciónal ellátására, továbbá az egész háznak fűthetővé tételére, abban egy új tűzoltási rendszer alkalmazására, végre czél szerinti világítás eszközzésére ajánlkozott, mind ezen itt elősorolt építésekért és felszerelésekért 49,800 rhenusí ftot érez ezüst pénzben követelven, mely összevgebe nincsen beszámítva a szállítási díj, vám, továbbá a kömves és az ács munka. — A színházi választmány ezen ajánlatot csak feltétlenül azon esetre fogadta el, ha más a kolozsvárihoz állítolag sokban hasonló színházak tervei nek és költségbeállításainak Mühldorfer által ajánlott be-ki-ldése után mind a tervezett átalakítás czél szerinti részéről, mind a feltett ár jutányosságáról meggyőződést fog szerezni magának. — Mühldorfer be is küldötte az ígért terveket és rajzokat, de költségbeállítás nélkül; és miután a meghallgatott szakértők oda nyilatkoztak, hogy ezen általános tervekben a választmány által kívánt meggyőződést megszerelni nem lehet, másfelől Mühldorfer terve szerint csak részletes átalakításon menne át a színház, holott igen kíváncsi, hogy az egész épület alakítását, — mind ezen okoknál fogva abban álapodott meg a választmány, hogy Mühldorfer ajánlatát jelenleg el nem fogadja, hanem felszólítja őt, illetőleg megbízza, az egész színház czél szerinti átalakítása eszközzésére részletes tervet és költségbeállítást készíteni, megajánlván ezért néki a kért 2000 rén. forintot jutalmat, és miután ezen adatok leérkezendek, ekkor fog a színházi választmány ezen részletes terv, úgy szintén a fennebb említett már meglévő tervek alapján az építés felől — szakértők meghallgatásával — véglegesen határozni.

Ennyiben áll eddig a színház újra szervezésének ügye; és ámbár a választmány a gondozására bizott intézet érdekében színtugy, mint a közönség többször nyilvánult obaj-tása mián az átalakítás mielőbb létesíteni kívánja, de még sem akar azon hibába esni, hogy ezen reánk nézve fontos és nagyszerű vállalatot, mely a hazai közönségnek áldozat-készségét nagy mértékben veendi igénybe, elhamarkodással megbuktassa, vagy czél szeritlenül létesítse, mert az elköve-tett hibát jóvá tenni nehezen lenne egy hamar módunk, — ezért a meghallgatott szakértők és más ügypártoló egyének egy hangu véleménye az, hogy az 1863-dik évben sem le-hetend az építéshez fogni, ezen év csak előkészületi idő lesz az átalakítás terveinek és kivitele módjának megállapítására, továbbá a szükséges pénznek összeszerzésére, a munka ma-ga pedig csak az 1864-ik évben lesz megkezdhető.

A színházi választmány a cél elérésének gyorsítása tekintetéből egyszersmind egy építészeti albizotmányt küldött ki gr. Mikes János és Groisz Gusztáv színházi választ-mányi tagok, továbbá gr. Bethlen János, Dózsa Dániel, Kövári László, mérnök Herczeg Lajos, és Tompa János, építész Kágerbauer Antal és Kirmayer Károly, színházi pénz-tárnok Filep Samu, színházi gazda Olasz Károly és választ-mányi jegyző Groisz Nándor személyökben, mely bizotmány feladata lesz az átalakítási terveket és költségvetéseket meg-vizsgálni, és ez íránt valamint a szükséges pénz összeszer-zésének módjára nézve a színházi választmányhoz javaslatot tenni.

Nem lesz érdektelen a hazai közönségre nézve, ha tá-jékoztul ide igtatjuk azon hozzávetőleges számítás, mely a tervezett átalakításokhoz szükségeltető összevgebe nézve a szakértők által tettezt; e szerint kerülne:

a) a nézőhely és páholyok átalakítása mint-egy 38,000 ft, b) az épület külső díszének emelése 11,000 ft, c) az új stakaturák 6000 ft, d) a Mühldorfer terve szerinti színpadi átalakítás, fűtés, tűzoltó rendszer, gépezet és disztribúciónak 40,000 ft, e) minthogy az előbbi összeg ezúttal fizetendő, az agio 10,000 ft, f) Mühldorfer anya-gainak és kellékeinek szállítása és vám 6000 ft, g) köm-űves munka 4000 ft, h) fedél és színpadi boltozat 3000 ft, i) a tűzoltási rendszerrel a vízvezetéshez szükséges kúta-

és szivattyúk 5000 ft, együtt mintegy **123,000 ft** oszlák értékben.

Ezen tetemes összeg fedezésére a meglévő alaphól nem igen sokat lehet fordítani, mert ugyanis — mint az ide mellékelt pénztári kimutatás bizonyítja — a jelenleg megl-évő színházi alap kétféle: az egyik a régi alap, és csak ez fordítható építésre, a másik a közelebből átvett felkelési pénzalap, mely az adományozó ország rendinek nyilváno-san kifejezett akarataja és ennek alapján 6 os. kir. apostoli Felsőleg által kiadott legfelsőbb elhatározás szerint a szin-házintézetnek állandó és el nem költendő alapját képezi, és ennek csak kamatja fordíthatatik a színház szükségére. Ha már a régi alapot vizsgáljuk, ebből, mely a kimutatás I. osztálya szerint teszen: 74,258 ft 12 krt, csak az 1, 2, 9, 9 és 10 tétel számok alatt előforduló 10,920 ft, 115 ft 50 kr., 36,600 ft, 3850 ft és 197 ft 91 kr. o. é. együtt 51,683 ft 41 kr. o. é. teszi azon összeget, melyre már most biztosan számíthatni, a 3, 4, 5, 6 és 7 tétele számok alatt előforduló biztosítatlan ígéretek jelenleg a számításba fel nem vehetők, de sőt miután a 8-ik tétele szám alatt elő-forduló 36,600 ft tőke 10 évig fel nem mondható, és így ezen összeg jelenleg csak úgy válthatik használhatóvá, ha a felkelési pénzalapból kiveendő annyi összegű urbéri kárpótlási kötelevényekkel fölcseréltetik, a rendelkezésre ké-szen álló fenebbi 51,683 ft 41 kr. o. é. tőkének is nagy-része, vagy is az 1, 2 és 8-ik tétele szám alatt előforduló 47,635 ft 50 kr. o. é. csak államkötelevény, mely a mos-tani törvények szerint készpénzben csak 31,500 ftot teszen, és ehhez hozzá adván a 9- és 10-ik tétele számok alatti kész-pénz készletet 4,047 ft 91 kr., tulajdonképpen csak **35,547 ft 91 krt** o. é. fordíthat már jelenleg is a színházi választ-mány építésekre, melyhez ha még hozzá is adjuk az újabb alapnak a kimutatás II-ik rovatába a 4- és 6-ik tétele szám alá felvett egy évi folyó kamatját 1,722 ftal és 331 ft 80 kral o. é. együtt 1,753 ft 80 kr. o. é., mégis még mindig csak 37,301 ft 71 kr. o. é. áll jelenleg készen, és így még igen tetemes összegre lesz szükség, hogy a kívánt átalakítás létesíthessen; de bizton hiszi a választmány, hogy Erdély lelkes fiainak és leányainak áldozatkészsége, melyet a közelebbi időben több alkalommal oly fényesen tanusítottak, ezúttal is segíteni fog a bajon, melyben ezen nemzeti intézetünk szenved, és részint a régebbi alaphoz a kimutatás I. részében 3, 4, 5, 6 és 7 tétele számok alatt kimutatott 22,574 ft 71 kr. o. é. ajánlatok befizetésével, részint új adako-zásokkal elősegítendő a célt, melyet a választmány magá-nak a fenebbiekben kitűzött.

Végre még megjegyzendő, hogy a kimutatás II-dik részében az 1, 2 és 8-ik tétele számok alatt előforduló ösz-vegnek felhajthatása legalább részben kétséges, és így a felkelési, vagy is jelenlegi állandó színházi alap, mely 89,771 ft. 11 kr. van kimutatva, a fenebbi tételek alatt előforduló 13,408 forint, 9,110 ft 3 kr., 2066 ft 40 kr. együtt 24,584 ft 43 kr. levonásával most egy előre csak is **65,186 fr 68 krt** teszen o. é., mely a pénztárban, mint kamatozó tőke meg van. — Az erdélyi országos nemzeti színházi vá-lasztmánynak Kolozsvárt, 1862. sept. 9-ikén tartott ülésé-ből kiadta:

Groisz Nándor
ors. színházi választmányi jegyző,

Marosvásárhely, sept. 8-án 1862.

A kolozsvári nemzeti dalszínlatársulat által folytatólag a következő darabok hozattak színpadra: Vasárnap augusztus 24-én „Az aggteleki barlang” meglehetősen közönség előtt; az előadás éles kerekedett volt, s különösen dícséretet érdemel Beczkai János, ki a barlangban mutatott látványokat készí-tette.

Hétfőre ang. 25-ére a „Tücsök” volt kihirdetve, de éppen midőn az előadás kezdetét vette volna, birtelen meg-erredtek az ég csatornái, s a kevés számmal összegyűlt köz-zönség sietett a szinkörbe fedél alá juthatni; de rövid idő-mulva felgördült a függöny, s a közönség azon kellemetlen újsággal lepetett meg, hogy az előadás — nem tudom mi-féle okból — elmaradt. A közönség ugyan csekély volt, de voltunk mi az idén még tíresebb színházban is jelen az elő-adáson, s így ez alkalommal is az igazgatóság gyöngédség-gétől elvártuk volna, hogy azon csekély de lelkes közönsé-gét, mely az ily kétes időben is reszkírozta a szinkörbe menetelt, ne tette volna ki a megázás kellemetlenségének, s az előadást tartotta volna meg. Így tehát a „Tücsök” más nap kedden került előadásra, a hétfőnél nem sokkal na-gyobb közönség előtt. Fancsont Szöllősy Róza művészeleg játsza, különösen az első felvonásban a vásott csibepászort feltűmluhaltatni személyesít, úgy szintén a többi közt az azon jelenete, midőn Landrynak szerelmét bevallja, művé, szíleg sikerült. Paulay (Landry), Komáromi (Didier), tők-letesek voltak szerepeikben; Szöllősy Piroksa (Madlon) a kevély falusi leányt köztetszéssel játszta, a közönség a da-rab végével a legnagyobb meglepéssel távozott el.

Szerdán, aug. 27-én Tóthfalusi Jávára „Alvajáró” opera, tele színházban. Tóthfalusi szép tiszta csengő hang-jával méltán kiérdemelte a közönség meglepését; bár a többiekről is azt mondhatnók, de fájdalom! Pajor Anna kivételével — ki ma is gyönyörűen énekelt — azt egyiktől sem mondhatjuk. Meglehet rekedtség volt az oka...

Csütörtökön, aug. 28-án „Ádám és Éva” vigjáték 1 felvonásban Berezik Árpádot, az életből merített tanulságos jó kis vigjáték, mely a fiatal szerzőnek dícséretére válik. Komáromi és Szöllősy Róza a czímszerepekben kitűnőleg játszottak, s különösen Szöllősy Róza Éva szerepében meg-mutatta, hogy milyennek kell lenni egy jó feleségnek. Rajz a kigyó szerepét játszta; ámbár más alkalommal ily nemű ügyetlen szerepekben minden megerőltetés nélkül jól be-látálja magát, de mai játéka által az még sem sikerült. Az ugyan ezen napra kiűzve volt „Férj az ajtó előtt” operette helyett „Beesülétszó” adatott, melyben Szöllősy Róza (Róza) szokott kedves természetességével játszott. Boér (az atya) és Komáromi (Ákos) szintén elég jól betöltötték szak-májukat. Rajzról (Gyula) a legnagyobb kimélettel is csak annyit mondhatunk, hogy biz ő gyenge volt.

Szombaton, aug. 30. Paulay rendező javára „Hamlet”

igen szép közönség előtt. Paulay (Hamlet) játéka látszott a sok tanulmányozás, s némely jelenetei sikerültek is, de különben általában véve az előadás nem volt képes a kellő hatást előidézeni.

Vasárnap, aug. 31. „Ludas Matyi” félig telt színház-ban. Boér (Döbrögi), Albisi (Kopák), Komáromi (Matyi) és Szöllősy Róza (Lidi) köztetszésben részesültek.

Hétfőn, szeptember 1-jén Pajor Anna javára „Trouba-dour” eddigelő a legnagyobb közönség előtt. A jutalmazandó a közönség kitűnő tapssal és lelkes éljenzéssel fogadta, és kitűnő énekeért egy karpercezzel és mellített tisztelte meg. Térei (Leonora) előre elnézést kért a közönségtől ro-kedsége miatt, mi valóban meg is látszott hangján. Follinusa-nak (Manrico) szerencséje van csinos játéka és jeles osko-lája által, mert különben sokszor fenakadna énekével. Tóth-falusi (Luna) méltán kiérdemelte a közönség nagy tetszését.

Kedden, sept. 2. a helybeli szegények javára „II. dik Rákóczy Ferencz fogsága” meglehetősen nagy közönség előtt. Paulayné (Zrinyi Ilona), Szöllősy Róza (Amalia) remekel-tek játékokkal. Paulay (Rákóczy), Komáromi (Berszéyi) Boér (Kaitellus), Albisi (Kolonits) meglehetősen megfelelték szerepeiknek. Lehman is, elég gyenge játéka mellett is, néhány karzaton levő tapsonczai kibívták.

Szerdán, sept. 3. Bokor javára „Büvös vadász” re-gényes opera 4 felvonásban Webertől. A mai előadás on kü-lönösen Térei Antonia (Agatha) tűntette ki magát csinos éneke által; a jutalmazandó szintén tetszésben részesült.

Csütörtökön, sept. 4. a helybeli kaszinó javára „Róma leánya” dráma 4 felvonásban Hegedűs Lajostól. Paulayné (Cornelia) művészi játéka által a kellő hatást megtette; csak arra figyelmeztetjük, hogy sokszor a túlzott pathos által hangja a maga természetességét elveszti, pedig egy művésznök soha sem szabad a természetétől eltérni.

Szombaton, sept. 6. Gyulai javára „Lázár a pásztor.” A szép számmal összegyűlt közönség jutalmazandó nagy tapssal fogadta, ki remek játéka által azt méltán ki is ér-demelte. Boér (Medeis) hidegen és minden hatás nélkül játszott; úgy látszik, hogy neki ilyen forma drámai szerep-ekre nincsen hivatása. Paulayné (Nativa) jól betöltötte szak-máját. Szöllősy Róza (Juliano) igen szeretetre méltó kapi-tány volt.

Végre tudatjuk, hogy színészeink, kik sok jeles új darab előadása által nekünk annyi élvezetes estét szerez-tek, folyó szeptember 15-ikén búcsút vesznek városunktól, s visszatérnek a fővárosba, hogy a közelebb tartandó löver-senyeket jeles játékok, s különösen a magyar csalogány Hollósy Cornelia remek éneke által érdekesebbé tehesék *).

X. W.

Bélaomszék, augusztus 26-án 1862.

Sepsi egyházközségünk közzsinati követi folyó hó 20-án tartott részleti zsinatunkban tévők meg követi tudósításukat. Örömmel értük, hogy az esperesi successio, ez a ki-válságolt adoptio eltöröltetett. A közfőjező successioja megállítást is, habár ez szinte egy természetű az eltöröl-tel, tartozó tisztelet s méltánylás kitüntetésével hallá r. zsi-natunk. Mert tuduivaló, mikép bármily lángész is, szüksé-ges előkészület és gyakorlat nélkül, anyaszentegyhá-zunk közigazgatási kormányzását kellő méltóság: s pontos-sággal, csak amugy rögtön nem egy könnyen kezdhetné el.

Reméljük, hogy a most elhalasztott restauratio is magával hozandja a presbyteri rendszer, korigényelte kifejlesztésével. Mert az egyházaknak, a mult évi közzsinat határozata folytán, képviselői alapra fektetésével alulról már részint életbeléptetett s felülről is a successio eltör-lésével némileg megkezdődött egyházi reform kérdé-seknek időnként csak meg kell oldatniok.

Jeles egyéniségek ülnek ugyan jelenleg az egyház-vidéki kormányokon, kik méltán kivétel érdemelnek; de tudjuk azt is, hogy nem minden hivatalnok képes megbírni a testülettel, melynek elnöke, éppen független állás kecsé-getését. A hivatalában holtáiglan örökösödött esperes, főleg, miután már a hozzá közel állott jegyző következőse eltöröl-tetett, nem mint primus inter pares, hanem mint az egész testületből kivált lény tekintethet magát; s igen könnyen, mert bizony csak emberek vagyunk, alkalmat vehetne ma-gának a hatalommal visszaélésre, önkényű eljárásra.

Csak a napokban egy sajátlagos tréfabeszédet hallánk egy esperes atyánkfától: „Már legelőbb monda, nem kell az espereseknek confraternizálni a jegy-zőkkel.” S az esperes urnak tréfájában sok valóság rej-lít. Mert, morda, a jegyző, kinek gyakran könnyen kitalál-ható okokból, az egyházközségi közigazgatás nehezebb su-lyát is hordoznia kell, már éppen oly távolságra áll az es-perestől, mint bár melyik iskolamester.

De bizzuk a tárgyat a bölcsesekre, nehogy bár ki-nek is bántalmat okozunk akaratlanul. Minden idő meg-termi saját gyümölcsét. Az eszme, ha életrevaló, dacára minden elébegördülő akadálynak, valóslund; ha nem életre-való, elhangzand mint kiáltó szó.

Közzsinati követünk kimerítő tudósítása éljenzéssel méltányoltatott. Jegyző atyánkfának ugyan egy köztiszelet-ben álló m. g. ur azt lobbantá szemére, hogy a közzsinaton a successiot pártolta volna; de az hibetöleg hibás értesület-ből származott, mert főjegyző atyánkfia a successiót, mint azt a hírlapokból is tudjuk, nem pártolta, hanem csakis annak mimódoni eltörölését illetőleg, önön hité szerint a szoros törvényesítéshez ragaszkodva, tért el némileg má-sokkal együtt a többségtől.

Miután követ atyánkfiai tudósításukat megtették, a három évenként tartatni szokott ülnökujítás tüzetett ki napirendre.

Két párt állt szemben egymással, egymás ellen ülnöki életharozat vivandók. Mert t. N. F. atyánkfia a már lejárt három éven hivataloskodott ülnökkar megbuktatására pár-tot alakított vala. Bejárta néhányszor írásba tett program-mal az egész egyházközséket. Nem lehet ugyan sajátlag ellenünk, hogy ülnökujítástok njak is lépjenek be a bírói bureaubá; de mégis ily eljárási tüntetések úgy vőlünk, nem igen valnak d'ocretére az egyházi rendnek, legalább a tet-

*) Ne legyenek „utolsó sorok.”

Szerk.

tesnek. Hadd követné ki-kí saját szíve vonzalmát, belátását! No de az eredmény a lett, hogy a pártvezér úgy vélt biveitől elhagyatva az ajtón kívül maradtott kevesebbséget kapott, s a két párt szerencsésen összeolvadt, négy új s a régiek közül hat tünök esvén be. Itt már betelik: „Sic vos non vobis aratra boves.”

De végül szabadjon legalább időtöltésből, egy keveset de lana caprina is szólni; de csak úgy, hogyha nem leend ellenére a t. felelős szerkesztő urnak. Közzsinati követünk egy mulatságos, zsinattartás alkalmával történt jelenést is említünk fel. Mondák: hogy egy elhírbetett névtelen versgárta a successio eltörlése diadalát, egy estélyezés mulattatására szokott modora szerint, nagyon művészi megénekelte, és zsinati tagokat is hivatlannal, a kiültözt komédiában szerepléssel tisztelte meg. Valójában megérdemli a fogadatlan prókátort díját. Mert nagyon, de nagyon gyönyörűen jellemző egyéniséget tüntet fel.

T.

KÜLÖNFÉLÉK.

— B. Radák sz. Rédey Klára grófnő a sz. andrási szerencsétlen elégették protestans részének felségállítására 50 ezüst forint kegyes segélyt küldött.

— Az érdemes olvasó emlékezni fog, hogy a három marosvásárhelyi tanuló letartóztatása alkalmával, Háromszék-ről egy levelet vettünk, melyben az volt felállítva, hogy ottani provisorius királybíró nem fejtett ki kellő buzgalmat az ifjak kiszabadítása körül. — Ezen iródmilag odadobott keztyűt alkirálybíró Vizi ur fölvette, és lapunk 126 dik számában látható feleletjében meglehetősen élesen védette magát. A társadalmi convenientia szabályai úgy hozzák magukkal, hogy ha valakin egy téren elégtételt veszünk, más téren ne vigyük át a tárgyat. A párbaj lovagiassági szabályainál is úgy áll, hogy ha valakivel, becsületsértés miatt párbajra szállunk, egyszersmind nem indíthatunk ellene büntető keresetet. Természetes, hogy az említett levélben becsület sértési eset nem lévén, annak törvényszéki következménye sem lehet, sajnáljuk azonban, hogy egy protestans ember, egy protestans papot büntető pörrel compromittálni kíván, még pedig oly tényt, a melyért már egyszer eleget vett.

— A „Schles. Ztg.“ bécsi levelezője szept. 8-ról írja, miszerint a birodalmi tanács ismétli öszszeíjvetelét nagy feszültséggel várják, miután, biztos hallomás szerint, már az első ülések egyikében számos aláírással ellátott javaslat fogna előterjesztetni, mely nem kevesebbet, mint a februári alkotmány revisióját czélozza, s ezen ohajtásban minden pártok egyesülnek. Még a miniszteriumi párthívei is kik a többséget képezik, azon meggyőződésben vannak, hogy e tekintetben valaminek történni kell, miután az eddig választott uton előre haladni nem lehet. A birodalmi tanács szünnappjai alatt elegendő alkalmunk volt a felelt meggyőződést szerezni, mily kevéssé van meglegedve a népesség parlamentünk eddigi eredményeivel, s általában azon ohajtás uralg, miszerint a kormány olykép módosítsa programját, mely gyümölcsöző kifejlődést helyezzen kiltatásba. A képviselőház tagjai közül többen állásukat odahagyni szándékoznak, ha a revisiora, illetőleg a februári alkotmány módosítására vonatkozó ohajtásuk nem teljesítenék.

— A „Waterland“ írja: Az erdélyi országgyűlés öszszeíjvásával az udvari kancellária nem foglalkozott, csak is az országgyűlési előkészületekkel azon időre, mikor lehet lesz annak öszzeíjvása. Ujabb időben azon szükségesség jutott érvényre, hogy Erdélyt választó területekre osztsák, oly nagy és nehéz munka, mely három négy hónapot vesz igénybe.

— Nyiregyházán, a mint a „P. L.“ dot értesítik, a közönség és katonaság között, vásár alkalmával véres öszzeíjvözés történt, s csak a parancsnokló es. kir. ezredes érelyes föllepésének köszönhető, hogy nagyobb baj nem történt.

— A „Budapesti Szemle“ egy évi folyama a nem rég szétküldött 50 dik füzetelt bevégződvén, s derék szerkesztője azt tovább is folytatni szándékozáván, új 10 füzetes folyama nyitott előfizetési aláírást. Erdély s legközelebb Kolozsvár és vidéke lelkes bonfiai- és honleányaihoz, nem szükező több ezen becses, iródmunkban magára álló házag pótló vállalat érdekében buzditó felszólítást intéz nem. Már azon körülmány, hogy a saját működési érdeküket fel fogó előfizetői száma nálam a közelebbi pár év alatt igen szépen szaporodott, eléggé tanúsítja, hogy ezen vállalat valódi szükségét pótol. Eppen azért elégségesnek tartom az előfizetési szándékozókat, tisztelet teljesen figyelmeztetnem, hogy az előfizetés könnyűen tekinthető mint eddig, ugy most is az előfizetést az új folyamra 10 oszt. é. forinttal szerkesztő barátom megbízása nyomán teljes készséggel elfogadom. — Jelentem egyszersmind, hogy az új folyam 1-ső füzeté már sajtó alatt van, s nem soká szétküldeték.

Kolozsvárt, sept. 16-kán 1862.

T. á k á c s J á n o s.
ev. ref. tanár.

POLITIKAI HIREK.

FRANCIAORSZÁG. Páris, sept. 5. A „Patrie“ kétségeltének mondja, hogy Garibaldi vállalatára jelentékeny aláírással történtek Angliában. Még az egyént is megnevezi, Vecchi öngyagot, ki az öszzegeket átvette. Az olasz városok, Genua, Livorno és Milano kivételével, nem igen tetemes öszzegezzel járultak a vállalathoz. Palermo alig 60,000 frankot gyűjtött. Gergenti 50,000 frankot adott. Catania kivételével Garibaldi sehol sem fogadatott előzőkeny a hatóságok által. Cataniaiban 2500 új fegyvert talált Garibaldi. Elfoglalta azokat, s következő térítvényt adott róluk. „Elfoglaltam e 2500 löfegyvert, mert szükségem van rájuk. Garibaldi József.“ Ugyanily módon nyugtatványozott 100,000 frankot, melyeket a cataniai közpénztárból vett fel. A garibaldista csapatok szervezéséről írja: Az önkénytesek közt 250 szükevény volt a rendes hadseregből; idegenek: 28 magyar, 2 angol, 4 német, 2 lengyel, 1 montenegroi és 1 francia.

Idegen tiszték közül feltintek Kovács, Német, és Kun kapitányok, és Lubenski lengyel százados.

Párisban valószínűnek tartják, hogy a francia diplomatiának kiltahatalknál levő képviselői nem sokára öszsze fognak hivatalni, s ezen öszzeíjvetellel a császár politikájában történendő nagy változásokat hoznak kapcsolatba, még pedig reactionarius irányban. Thouvenel lelépését csaknem bizonyosnak mondják.

OLASZORSZÁG. Turin, sept. 6. Garibaldi sebei, ujaba tudósítások szerint, igen aggasztók. Florenz, Pavia, Genub és Turin legnevezetesebb orvosai tanácskozmányt tartottak felette s úgy találták, hogy a golyót, a vérdaganat fenyegető mérvben növekedése miatt nem lehet kivenni.

A „Diritto“ keserűen panaszkodik azon kiméletlen bánás miatt, melyben a fogoly Garibaldit részeltetik. „Századunkban a hadi foglyokat olykor megölik, de nem kiozzák többé.“ E szavakra fakadt maga Garibaldi Varignanoban. Már a hajón, mely fogsága helyére szállította, kényelmetlen fekvő hely és friss léghánya miatt szenvedett, s tovább tartották ott, mintsem szükség lett volna. Varignanoban nem ágyat, hanem kutyavacskot adtak neki; nem volt számára sem ágynemű, sem tépés, sem kötelekek. A jég hiányát valami durva, büdös kenőcs pótolta. Sept. 2-án balat kívánt volna enni, s 4-én még nem jött meg rá az engedély Turinból. Szóval: semmi sem volt, a mi egy sebesült ápolásához szükséges; eleinte még a kormány által küldött orvosokat sem engedték a szenvedő szobájába, mivel az ottani parancsnoknak nem volt ez iránt parancsa. A fennebbi sorokat nem csak B'xio tábornok, Garibaldi híve, hanem Denegri genuai orvos tudor is igazolja, a ki Garibaldi látogatására menvén, őt csaknem elhagyott, segély nélküli állapotban találta. A kormány a legyőzött ellenség örszésére ki-fajított buzgalomban feledő az emberiség erkölcsi parancsait; az orvosi segély csak nagy későre jött, s a gyógyításhoz legnélkülözhetlenebb kellékek akkor is nem a kormány rendelkezésére, hanem Garibaldi jóembereinek szíveségéből.

A lapok négy érdekes okmányt közölnek az aspromontei katastrofa lefolyásáról: egyiket 13 garibaldista tiszt a másodikik maga Garibaldi írja a „Duca di Genova“ fedélzetéről; kettő hivatalos jelentés Pallavicinótól Cialdinhoz. Az első kivonatban így hangzik: „A Garibaldi tábornok által vezényelt hadoszlop, a viszonyok s a tengeri szállítás nehézsége miatt kényszerítve volt embereinek nagy részét visszahagyni, szintén nagy részét éhség és fáradtság miatt veszté el. Aug. 28-án este az aspromontei hegysíkon Calabriában táborozott; a hadoszlop 1500 emberre olvadt.

Az önkényteseknek szigorú parancsuk volt, nem támadni, magukat nem védeni, s sebesen vonulni. Aug. 29-én délfél felkerelkedett a tábor. A csapatok már előtte való este St. Stefanoba érkeztek. Még egy órai ut volt előttük azon magaslatig, melyet mi elfoglaltunk. Az öszzeíjvözést kikertülő parancsot adott ki a tábornok, hogy egy kis folyón keresztülmenvén, észak felé vonuljunk. Egy fenyőerdő tövében megálván, arczotfordítottunk a csapatokkal, melyek a tulpartí dombokat már elérték. Nem állítottunk ki előőrseket. Az erdőben táboroztunk. Világos, hogy Garibaldi szándéka volt, az öszzeíjvözést elkerülni. Garibaldi az első csapat által elfoglalt dombon állott, a középponton. Tiszteket küldött a csapatokhoz azon rendeltel, hogy tüzelni nem szabad, s táveszővel mindenfelé tekintgetett. A csapatok közeledtek: elől bersaglierik östromlépésben, utánuk a soryalgóság. A csapatok két részre oszlottak, természetesen azért, hogy bennünket körülfogjanak. Az első sorban levő bersaglierik már lötválásra közeledtek, és lövéshez készültek. Hadoszlopunk halgatva nézte mindezt. Nem lévén szándékunk harcolni, a mieink közül sokan, s azok között a legvitézebbek az erdőben voltak. Garibaldi olykor-olykor visszafordulván így vezényelt: „Ne tüzeljete!“ A tiszték ismétlék e vezényszót, — de a királyi csapatok parancsnokának rendelete volt bennünket megtámadni. A bersaglierik megkezdvén a tüzelést, előnyomultak. Hozzánk felszólítás nem intéztetett. Parlamentair nem érkezett hozzánk. A tüzelés mindig stírbű lett. Hallottuk a golyók sülvölését, melyek a fákbá csapódtak. Szerencsétlenségre, néhány ügyetlen fiu nem tudott ellentállni a vágnak és visszonzá a tüzet, melyek folytán a csapatok közt állítólag sebesülések is történtek. A többiek mozdulatlanul, az üllök ülve, az állók fennálva maradtak. Minden trombita a tüzelés megszüntetésére való jelt adta. A tiszték ugyanily rendeletet adtak ki. E volt a felelet a csapatok folytonos tüzelés közbeni előnyomulására. A tábornok folyvást kiáltá: „Nem kell tüzelni!“ E pillanatban találta őt két golyó. Garibaldi azon pillanatban midőn megebeesült, nem csak állva maradt, hanem felmagasodva s kalapját lebegtetve kiáltá: „Eljen Olaszország! Nettüzeljete!“ Néhány közel álló tiszt egy fa alá vitte a sebesültet. Itt is folytatta parancsait: mondván, „Hagyjátok őket előnyomulni, és ne tüzeljete!“ Egész csatavonalunkon egyetlen lövés sem történt. E pillanatban hozták Menottit, ki ballábán könnyű sebet kapott. Apa és fia ugyanazon fa alatt fekszenek. A tábornok körül tisztékből és katonákból egy kör képződik, Garibaldi szívarra gyűjt és folyvást ismétli: „Ne tüzeljete!“ A tiszték századosor ismétlik ezt, s a trombitások hasonlóan. Önkénytesek, bersaglierik és sorkatonák ugyanazon ponton találkoznak. Az első lövéstől e zűrzavarig alig telt el egy negyedóra. Barátok, testvérek fegyvertársak találkoznak és megismerik egymást. Egyik vörös inget visel, a másik egyenruhát. Átalános csókolódás s készsörítés, komoly szemrehányásokkal keverve. Egy törzatiszt lép elő. Garibaldi elé vezetik, ki őt megnevezvén, parancsolja hogy kardját tegye le. A tiszt engedelmeskedik, de kijelenti, hogy mint parlamentair jött. Miért nem jött előbb? Garibaldi következőleg felelt: „Harmincz év óta, és önnel sokkal jobban tudom, mi a háboru: tanulja meg ön, hogy a parlamentair nem így szokta magát bemutatni. A tábornok ekör tábornokra fejének parancsot ad, hogy a támadó csapatok parancsnokát hívja: a küldött 20 perczmulva Pallavicino ezredessel tér vissza. Garibaldi alkudozni kíván, miután az olasz hadsereggel harcolni nem akar. Pallavicino szintén régi ismerős, mindenekelőtt kijelenti, hogy határozott parancsa volt támadni. Azt kérdi, hogy elismerik-e a királyt? Azt feleltük, hogy e tekintetben nincs szükség nyilatkozatra s

Garibaldi cataniai proclamatioja megfelel reá. Pallavicino ezredes megadásról beszél. Mi azt feleljük, hogy erről szó sem lehet, miután a támadókat a támadók tüzet nem viszonzozván csata sem történt; a rendes csapatok közt előfordult sebesülések tévedés folytán származtak. Pallavicino ezredes a tábornokhoz vezetettvén, földellen fölél és tiszteletteljes hangon beszélt Garibaldival. Eltávozik. A ga, ribaldista tiszték közül többen a hadoszlop lefegyverzését ajánlják neki. Ez meg is történt. Pallavicino kijelenti hogy meggyőződése szerint 24 óra mulva, mind hazájukba bocsátatnak. Megegyezés történt, hogy Garibaldi az általa kiválasztott tisztékkal, kiknek kardja meghagyatik, Scyllába megy. Hogy az országot, a hányzor szükséges lesz, Garibaldi sebének gyógyítása végett megállanak. Hogy Scyllában övével együtt egy angol hajó földézetére száll. Hogy egy zászlóalj bersaglieri, illő távolságban kíséri a menetet. Az angol hajót illetőleg Pallavicino kijelentette, hogy személyesen semmi ellenvetése, azonban erre néve a kormánytól vár utatást. Utközben Pallavicino ezredes előnkbe jött. Ertesztünk, hogy a kormánytól igen szigorú utasításokat kapott. A tábornoknak nem engedtetett meg, hogy angol hajóra szállhasson, s a választott kisérlet is eltávolítottat mellőle. Garibaldit ez legkevésbé sem lepte meg. Csak barátságos hangon ennyit mondott tisztjeihez: „Tehát megcsaltak engem.“ Az utasítás így hangzik: „Garibaldi fiával együtt a „Duca di Genova“ földézetére szállítatik; tiz tiszt követheti őt. Az elválás megindult volt. Mind leverén fővegeinket. „Eljen Garibaldi! Rómába, Rómába!“ kiáltások hangzottak. A tábornok kezével üdvözölt.

A másodikik Garibaldi írja sept. 1-ről a „Moniteur“ szerkesztőséghez, s tartalma következő: „Ök vért szomjaztak, de én kimélni akartam azt. Nem a szegény katonát értem itt, a ki engedelmeskedik, hanem a „Consortoria“ embereit, kik a forradalomnak nem bocsáthatják meg, hogy forradalom, (emésztéstük zavarja) és az olasz nemzet ujja-szültetésére közreműködik. — Igen ök vért szomjaztak, én pedig mindent elkövettem, hogy megtámadom vért kimélem. En a csatavonal előtt futottam fel és alá, és megiltottam a tüzelést, és a meddig az én és segédeim vezényszava elhallatszott, nem is történt egyetlen egy lövés sem. Nem én voltam tehát a támadó. A csapatok ellenben gyilkos tüzelést nyitottak ellentünk, s a bersaglierik különösen reám tüzeltek, és megsebesítének két golyóval, egyikkel könnyen, a másikkal vesélyesen. Így állottak a dolgok a támadás kezdetén, s én sebesülten az erdőszélre vitetvén, többé mit sem láthattam, s annál inkább, mivel a seb bekötése alkalmával kimondhatatlan fájdalomakat szenvedtem. Azonban meg vagyok győződve, hogy azon vonalból, mely az én és segédeim parancsnoksága alatt állott, egyetlen lövés sem történt. A kir. csapatok tehát kényelmesen közeledhetek felénk, s vegyülhetek öszze a mieinkkel. Midőn nekem hírül hozták, hogy bennünket lefegyverezni szándékoznak, azt feleltem: „fegyverezétek le ti öket.“ — De társaim annyira nem tápláltak ellenséges indulatot, hogy csak kevés tisztet és katonát fegyvereztek le a rendes csapatokból.

Jobb szárnyunkon tehát nem volt siker. Azonban a picconik a balszárnynon hevesen viszonzták a tüzelést, és így fejlődött ki, a trombitajelek daczára a harc, mely egyébiránt egy negyedóránál tovább nem tartott. Sebesülsem, csapataimban némi zavart okozott. Midőn az enyimek engem nem láttak, az erdőbe kezdtek menekülni, s csakhamar egy sürű csapat alakult körültem. En időben történt, hogy tábornokom és Pallavicino ezredes következő pontok felett alkudoztak: 1. én tábornokommal együtt szabadon mehessek, hova tesszük. 2. társaim a tengerpartra érve szabadon bocsáttassanak.

Pallavicino ezredes minden eljárásában vitéz és udvarias katonához illőleg viselte magát. Sajnála, hogy olasz vért ontani kényszerült: azonban határozott parancsa volt, s engedelmeskednie kellett. En kizárólag védelmi rendelkezést tettem, s ha a csapatok kevésbé vérszomjas parancsot kapnak, az öszzeíjvözés ki lett volna kerülve. Ha én elején a csatának már meg nem sebesültem volna, s embereimnek határozott parancsuk nincs, hogy a rendes csapatokat meg ne támadják, e testvérbarcz iszonyúvá fajulhatott volna.

De jól van így. Bármily legyen sebesülésem eredménye, bármily sorost készítsen is elő számomra a kormány, én a teljesített köteleesség öntudatával bírok, és életem csekély áldozat volna, ha azáltal polgártársaimét meunthetném meg. En azon merész vállalat érdekében, melybe én és barátaim fogtunk, a Ratazzi-féle cabinettől semmi jót sem vártam. De kevesebb szigorot kelle várom a királytól, miután én a régi programmon semmit sem változtattam, s nem is változtattam volna. Ez fáj nekem legjobban — s szerencsétlen bizalmatlanság, mely a nemzet egyesülését leginkább gátolja.

Bár mint alakuljanak is a viszonyok, én emelt fölélphetek Olaszország elé, mert köteleességemet teljesíttem. Ezuttal is életemet, és mi ennél drágább, sok derék ifju életét ajánlottuk áldozatul a legszentebb ügy érdekében, — és pedig, büszkén mondhatjuk el, minden önzés nélkül.“

(Pallavicino hivatalos jelentéseit helyszüké miatt jövő számunkra halasztjuk).

Pallavicino jelentése annyiban öszhangzik a Garibaldi és garibaldista tiszték iratival, hogy a megtámadás csakugyan a nélkül történt, hogy felszólították volna az önkényteseket megadásra.

Egy sept. 10-i távsürgöny szerint a kormány elhatározta, hogy a 18 éven alóli foglyokat hazabocsátja családjaikhoz.

Nápolyban sept. 9-én népesoportozás volt. Garibaldi diadalmas bevonulásának évfordulati napját, (sept. 6.) a közbejött események miatt nem ünnepezték meg. A helyhatóság az ezen ünnepekre szánt 2000 aranyot felosztotta a jótékony intézetek közt.

NÉMETORSZÁG. Berlin, sep. 11. A katonai kérdés fölötti vita a mai kamra ülésben megkezdett. Valamennyi minister jelen. A pénzügyminister következő nyilatkozatot olvasott fel: „A gyökere reform szükségé már előbb be volt bizonyítva, az utóbbi mozgósítások és politikai viszo-

nyok körül tett tapasztalatok a véderő állandó gyarapítását szükségessé teszik. Az 1860-ki előterjesztés általános elismerésben részesült. (A miniszter ismétli az 1860. és 1861-diki tárgyalásokat és határozatokat.) Patow, volt pénzügyminiszter 1861. jun. 4-ki nyilatkozatának alapján meg kell engedni, hogy a kormány célja csak átmenetiles provisorium oktatása volt. Ezt bizonyítja a 25%-os adópótlék megszavazása az év közepéig; hasonlóan azon okok, melyek a földadóból jövedelem-szaporítást megengedték. Az államkormány jó hiszemben vélte, hogy cselekszik, midőn a fenállónak megtartásával az ország iránti kötelességet hitt teljesíteni. Az országgyűlés eddig nem mondott ellent. A múlt ülésben előterjesztette a kormány a javaslatot, s ebben csak az idő rövidsége miatt mulasztotta el. Ez ellen sem szült az országgyűlés. Az 1862-ki megszavazással a védszerkezetet illető későbbi határozatoknak nem praedjudicálnak. A rendkívüli utoni megszavazás ellen a kormányban nincsen kifogása. Gazdálkodás és a jövedelmek szaporodása pénzkészlet tekintetben van kész alap. 1862-re további leszállítás lehetetlen, mintán most már csak két korosztály van zászló alatt. A folyó évre az államkincstárból pótköltség nem szükséges. A jövedelmek költségvetései öt év óta rendszeren 4 millióval meghaladták a tervezetet. Az 1862-ki kiadásokra utólagos jóváhagyásra van a kormánynak szüksége; reméli ezt a kiadások elkerülhetlensége miatt a legjobb hiszemben. Hogy a törvényjavaslat néhány hónappal későbbben terjesztett elő, nem indokolható oly határozatokat, melyek a pénzügy kezelésébe zavart hoznak, s a kormányt a külföld előtt compromittálják. A bizottmányi javaslat elfogadása lehetlenné teszi a költségvetést. A kormány elismeri a kiadás megszavazási jogot; de meg van győződve, hogy nem járhat el másként, és hogy a megoldás könnyítésére törekedett; egyébiránt a következményekért az ország képviselőit teszi felelőssé.

Sybel általános helyeslés közt tiltakozik a kormány-nyilatkozat végszavai ellen. Sybelen kívül Gottberg, Vinke és Olbendorf beszéltek

a bizottmányi javaslatok ellen, s mellettük Waldek, Carlowitz, Birchow. Záradékul a hadügyminiszter egyes nyilatkozatok ellen szövel fel a nélkül, hogy elvkérdéseket érintene. 4 órakor holnapra napolták el az ülést.

OROSZ- és LENGYELORSZÁG. Varsó, sept. 7. E hó 4-én két fiatal embert fogtak el, kiknél olyan gyújtószereket találtak, a melyekkel a sz. pétervári gyújtogatók eszközöltettek. Tegnap éjjel egy nagy vegyészgyárban volt kutatás, s egy fiatal lengyel is elvittek onnan foglyul, ki állítólag vegyészszé akarta magát kiképezni, de azon gyanuban van, hogy csak a gyújtogatáshoz megkiváncsolt ismereteket akarta volna megszerezni; ugyanazon éjjel még más hét egyént is fogtak el. Wielopolszky hír szerint fenyegető leveleket kap, melyekben azzal akarják ijesztetni, hogy fejére gyújtják a palotát, melyben lakik; s ezóta sokkal szorgosabb őrizet alatt áll a fenyegett palota.

Ujabbak. Turin, sept. 11. Az új államkölcsonról szállongó hírek alaptalanok. Ellenben a közböcsánatról szóló hír folyvást valószínűbb. Az „Opinione” írja, hogy Olaszország viszonyai a francia kormányhoz jelenkényűl meghidegülték. Ennek oka az, hogy a romai kérdésben semmi engedvény nem adatott. Azt beszélik, hogy a Garibaldi ellen indítandó per eszméjéről lemondottak, s Pia hercegnő menyegzője alkalmával e hó vége felé, közböcsánat fogva kihirdettni.

Páris, sept. 11. A hírlapok oly híreket pengenek, melyek szerint october végével új választások kezdődnek.

Belgrád, sept. 10. Francia lapoknak távirják, hogy Usiczánál a törökök huztak rövidebbet s most az erődben és saját lakjaikban körül vannak véve. A diplomacia közbelépésének köszönhető, hogy a harc egy időre megszűnt. A városban 170 raklár és 130 ház égett

le, a többi pedig tetemes rombolást szenvedett. A törököknek 30 halottja és 12 sebesültje; a szerbeknek 1 halottja és 7 sebesültje van.

London, sept. 12. Partridge tanár híres sebesz Spezziába ment, hogy orvosi segélyt Garibaldi-nak felajánlja. Uti költségei fedezésére Angolhonban aláírás nyilatott.

Weimar, sept. 12. A német népképviselők gyűlése sept. 28-ra véglegesen ide hivatott össze. Fries előkészítő bizottságot alakít, mely régi és mostani népképviselőköl áll.

Turin, sept. 13. Garibaldi jobban van. Láza csendesül; fájdalmai megszűntek; sebei elegendőleg genyenyednek.

London, sept. 13. A mai „Morning Post” jelent: A mazzinista párt az Orsini-féle összeesküvés ismétlésével fenyegetőzik. Francia- és Angolország értesítve volt, örködni fognak. A brit kormány, az új törvény erejénél fogva, ilyen büntényeket nemcsak megbüntethet, hanem meg is előzhet.

Uj-York, sept. 1. Az egyesületi hadsereg Richmondnál megveretett; ágyuit elvesztette s Kentucky felé hátrált.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

September 15-én: Nemzeti kölcson 83.35. 5% Metalliques 71.40. Bank-részvény 794.—. Hitel-részvény 217.—. Váltó Londonra 127.—. Ezüst 125.75. Arany 6.7.

September 12-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 72.50. Erdélyi 69.75.

T. és feldősz szerkesztő DOZSA DÁNIEL

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Az 559 1862 számhoz

(686)

(1—2)

Árverési hirdetmény.

A szathmári cs. kir. méltóságos kertületi pénzügyi igazgatóságnak jelen év augusztus 28-án 10076/II szám alatt kibocsátott rendelete következtében a kövári fiscale dominiumhoz tartozó Fónáezi tiszta földi rész jószág, minden járulékaival és regaleival együtt jelen 1862-dik év november 1-én napján kezdődő és a jövő 1868-ik év április 30-ig tehát öt év és hat hónapokra terjedő idői használatra kiadandó lévén, alólírt Dézsi államgazdasági királyi ispánság által, helyben Dézsen, az ispánsági hivatal irodájában, nyilvános árverezés útján a többi gérenek jelen 1862-ik év szeptember 30-ik napján haszonbérbe fog adatni.

A nevezett jószág kikiáltási ára 1190 frt. egyezer egyszáz kilenczven frt. ausz. ért. van megállapítva.

Az árverezés és kötvényi föltételeket érdeklő fölvilágosító adatok, itt helyben Dézsen a kir. ispánsági hivatal irodájában a rendes hivatali órákon megtekinthetők.

Bérvagyók, a kitiűzött napon, reggeli 9 órára helybe Dézse az illető kikiáltási ár 10%-jével mint szokott bánatpénz (vadium) ugy erkölcsi és vagyoni állapotjukról hiteles bizonyítványokkal ellátva, meghívotnak, s ily módon ellátott offerijeiket a nevezett hivatalhoz, a kiirt határidő előtt is benyújthatják.

Dézsen, szeptember 10. 1862.

A dézsi államgazdasági kir. ispánság.

Sz. 713. 1862.

Hirdetmény.

(684)

(2—3)

A szamosújvári orsz. fegyintézet őrszemélyzetének a jövő 1862-ik közgazgatási évben szükségeltető öltözkéhezi kellékek beszerzése végett a fels. kir. főkörmányszéknek folyó évi augusztus 13-án 17461 sz. alatt kelt rendelete következtében írásbeli árcsökkentés lévén kiírandó, a következő kellékek, ugy mint:

9 rőf	1 3/4 rőf	széles köpenynek való világos szürke posztó,
8 " "	1 " "	köpenybélésnek való vászon,
305 1/2 " "	1 1/2 " "	kabátnak való sötét zöld posztó,
15 1/2 " "	1 1/2 " "	szegélynek való buzavirág színű posztó,
152 1/2 " "	3/2 " "	uszály bélésnek való calicot,
335 1/2 " "	1 3/4 " "	nadrág és mellénynek való szerezcsen szürke posztó,
488 " "	1 " "	kabát, nadrág és mellény bélésnek való vászon,
444 " "	1 " "	foszlánnak való sávoly,
2 1/3 tuczet	köpenyre való nagy sárga részgomb,	
2 1/3 " "	" " apró " "	
244 " "	kabátra való nagy " "	
40 2/3 " "	" " apró " "	
122 " "	nadrágra való fekete csont gomb,	
61 " "	mellényre való rézfűlü fekete szaru gomb,	
185 " "	foszlánnak " 5 lyuku fehér csont gomb,	
117 darab	zöld sapka fénymázos szemernyővel, szükséges zsinor és rózsával, s viaszos vászon borítékkal,	
5 drb.	sapka ezüst zsinor és rózsával különben mint fent,	
12 darab	ezüsttel himzett csillag,	
232 drb.	selyem csillag,	
1 " "	ezüsttel szőtt nyak poszománt,	
7 " "	fehér selyem " "	
1 " "	ezüsttel szőtt kard-bojt,	
20 " "	fehér veres selyem kardbojt szállítása végett az írásbeli árcsökkentés	

folyó év october hó 9-ére ezenel kiíratik; melyre a vállalkozni kívánók azon megjegyzéssel hivatnak meg, miszerint szabályszerű bélyeggel ellátott írásbeli ajánlataikat, melyekben az ajánlott kelmék és anyagok mennyisége, valamint az azokért kívánt összeg betűkkel és szám-betűkkel tisztán és olvashatón írandó ki, megjegyezvén, hogy netalán előforduló különbség esetében a betűkkel irt mennyiség fog érvényesnek tekintetni, s melyekhez a szállítani szándékokt kelmékből és anyagokból minta darabok, és az egész szállítmányért kívánt összegnek 5%-ja készpénzben vagy pedig azon összegnek megfelelő belföldi állampapirokban bánatpénzzel melléklendő. Az árcsökkentésre kitiűzött napon délelőtti 12 óráig az orsz. fegyintézet igazgatóságának benyújtani annyival is inkább el ne mulasztászik, mivel ezen határidőn túl bár mily jutányos ajánlat sem fog elfogadtatni.

A szállításra vonatkozó szorosabb feltételek az intézet irodájában a szokott hivatalos órák alatt addig is megtekinthetők, és az ajánlatban különösen megjegyzendő, hogy a feltételek az ajánlkozók előtt tökéletesen ismeretesek.

Idegenek, és különösen azok, kik az intézet igazgatósága előtt ismeretlenek, erkölcsi magaviseletük és vagyoni állásuk tanúsítására sziveskedjenek ajánlataikhoz egy helyhatósági bizonyítványt is csatolni, mivel ennek hiányában ajánlataik nem fognak tekintetbe vétetni.

Az orsz. fegyintézet igazgatósága, Szamosújvárt, szeptember 5-én 1862.

Molnár F.

Sz. 714. 1862.

Hirdetmény.

(679)

(3—3)

A sz.-ujvári orsz. kir. fegyintézet számára a következő 1862-ik közgazgatási évben szükségeltető iroda szerek, cipő kenédék, világító anyagok és szalmazsák töltésre szükségeltető szalma beszerzése végett a felső kir. főkörmányszéknek folyó évi augusztus 13-án 17462 sz. alatt kelt rendelete következtében árcsökkentés lévén kiírandó, az írásbeli árcsökkentés ezenel kiíratik, még pedig:

a) a körülbelől szükségeltető következő irodai szerekre u. m.

2 rizma	9 számu közönséges pakoló papiros.
1 " "	8 " " " " " " " " " " " "
1 " "	1 " " " " " " " " " " " "
8 " "	2 " " " " " " " " " " " "
4 " "	4 " " " " " " " " " " " "
8 " "	1 " " " " " " " " " " " "
4 " "	2 " " " " " " " " " " " "
36 kötet	6 " " " " " " " " " " " "
4 katulya	100 " " " " " " " " " " " "
24 font	4 " " " " " " " " " " " "
2000 darab	10 " " " " " " " " " " " "
2000 " "	12 " " " " " " " " " " " "
100 csomó	" " " " " " " " " " " "
4 font	vékonyabb szürke zsinor gombolyagban.
2 " "	" " " " " " " " " " " "
60 csomó	egész " vékony szürke zsinor.
100 darab	Harmuthféle 5 számu fekete írón, fele lágy, tele pedig kemény.
50 " "	5 sz. veres írón.
30 kupa	fekete tenta.
10 tüvegeske	veres tenta.
25 font	fekete porzó.
6 darab	vakaró ruggyanta.
6 " "	egy lat nehézségű ruggyanta.
6 katulya	gyufa, egy katulyára 1000 darabot számítva.
1/2 font	varró selyem.
2 darab	10—10 rőfös viaszos vászon szállítása végett f. évi october 6-ára és

b) a szalmazsákok töltésére szükségeltető 397 mázsa szalma szállítása végett hasonlóképp folyó évi october 6-kára; valamint:

c) a cipő kenésre szükségeltető kenédék u. m.

240 font	sótalan disznózsir.
240 " "	" " marhafagygyu.
9 1/2 " "	fenyőkorom szállítása végett folyó évi october 7-ére és

d) a szükségeltető világító anyagok, ugymint:

28 mázsa	50 font lámpaolaj és
108 font	fagygyu gyertya szállítása végett hasonlóképp folyó évi october 7-re,

a melyre a vállalkozni kívánók azon megjegyzéssel hivatnak meg, miszerint szabályszerű bélyeggel ellátott írásos ajánlataikat melyekben az ajánlott mennyiség, valamint az árért kívánt ár betűkkel és szám-betűkkel tisztán és olvashatón írandó ki, s melyhez az ajánlott tárgyakért kívánt összegnek 5%-ka bánatpénzzel, s illetőleg biztosítékul csatolandó, az árcsökkentésre kitiűzött napon délelőtti 12 óráig az intézet igazgatóságának benyújtani el ne mulasztászik, mivel ezen határidőn túl bármily jutányos ajánlat sem fog elfogadtatni.

Az árcsökkentésre vonatkozó szorosabb feltételek az intézet irodájában a szokott hivatalos órák alatt addig is megtekinthetők és az ajánlatban különösen megjegyzendő, hogy ajánló előtt a feltételek tökéletesen ismeretesek.

A Szamos-ujvári orsz. kir. fegyintézet igazgatóságától, szeptember 2-kán 1862.

Rácz Péter, várnagy.

NEM HIVATALOS.

(687)

(1—6)

Bécs városi fogorvos

B L A U

Kolozsvára megérkezvén, mesterséges műfogak betévése és más fogorvosi segélytétel végett, naponta délelőtti 10 órától 1 óráig szállásán belmagyarutczában HIRSCH-FELD ELIZ k. a. házában 446 sz. alatt megtalálható.

Itt mulatása csak péntekig szeptember 26-ig fog terjedni.

Nyomatott az ev. ref. fűtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)